Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 28. julija 2016 *

„Predlog za sprejetje predhodne odločbe — Kmetijstvo — Uredba (ES) št. 1/2005 — Zaščita živali med prevozom — Dolge vožnje — Priloga I, poglavje V, točka 1.4(d) — Čas vožnje in čas počitka živali med prevozom — Prevoz goveda — Pojem ‚vsaj ena ura časa za počitek' — Možnost večkratne prekinitve prevoza — Člen 22 — Zamude pri prevozu — Uredba (ES) št. 1234/2007 in Uredba (EU) št. 817/2010 — Izvozna nadomestila — Zahteve na področju dobrega počutja živega goveda med prevozom — Uredba št. 817/2010 — Člen 2, od (2) do (4) — Uradni veterinar na izstopni točki — Poročilo in opomba na dokumentu o izhodu živali iz carinskega območja Unije glede upoštevanja ali neupoštevanja ustreznih določb Uredbe št. 1/2005 — Nezadovoljiv rezultat opravljenih pregledov — Člen 5(1)(c) — Zavezujoča oziroma nezavezujoča narava te opombe za nacionalni organ, ki je pristojen za plačilo izvoznih nadomestil"

V zadevi C-469/14,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Finanzgericht Hamburg (finančno sodišče v Hamburgu, Nemčija) z odločbo z dne 29. avgusta 2014, ki je prispela na Sodišče 14. oktobra 2014, v postopku

Masterrind GmbH

proti

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi L. Bay Larsen, predsednik senata, D. Šváby (poročevalec), J. Malenovský, M. Safjan in M. Vilaras, sodniki,

generalni pravobranilec: N. Wahl,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za Hauptzollamt Hamburg-Jonas S. Heise, agentka,

— za francosko vlado S. Ghiandoni in D. Colas, agenta,

— za Evropsko komisijo B. Eggers in B. Schima, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 21. januarja 2016

* Jezik postopka: nemščina.

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago, prvič, Priloge I, poglavje V, točka 1.4(d), k Uredbi Sveta (ES) št. 1/2005 z dne 22. decembra 2004 o zaščiti živali med prevozom in postopki, povezanimi z njim, in o spremembi Direktiv 64/432/EGS in 93/119/ES ter Uredbe (ES) 1255/97 (UL 2005, L 3, str. 1), in drugič, Uredbe Komisije (EU) št. 817/2010 z dne 16. septembra 2010 o določitvi podrobnih pravilih v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 1234/2007 glede zahtev za odobritev izvoznih nadomestil v zvezi z dobrim počutjem živega goveda med prevozom (UL 2010, L 245, str. 16).

2 Ta predlog je bil vložen v sporu, v katerem družba Masterrind GmbH izpodbija zakonitost odločbe, ki jo je izdal Hauptzollamt Hamburg-Jonas (glavni carinski urad v Hamburg-Jonasu, Nemčija), o celotnem vračilu izvoznih nadomestil, ki so ji bila vnaprej plačana za izvoz šestih glav plemenskega goveda v Maroko.

Pravni okvir

Pravo Unije

Uredba št. 1/2005

3 V uvodnih izjavah 11 in 19 Uredbe št. 1/2005 je navedeno:

„(11) Da bi zagotovili dosledno in učinkovito uporabo te uredbe v Skupnosti glede na njeno temeljno načelo, v skladu s katerim se živali ne smejo prevažati na način, pri katerem bi se lahko poškodovale ali trpele, je ustrezno predpisati podrobne določbe za obravnavanje posebnih potreb, ki izvirajo iz različnih načinov prevoza. Te podrobne določbe je treba razlagati in uporabljati v skladu s prej navedenim načelom ter jih pravočasno posodobiti, kadar se zdi, da predvsem glede na nova znanstvena mnenja ne zagotavljajo več skladnosti z zgornjim načelom za posebne vrste ali načine prevoza.

[…]

(19) Uredba Sveta (EGS) št. 3820/85 z dne 20. decembra 1985 o usklajevanju določene socialne zakonodaje v zvezi s cestnim prometom [(UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 1, str. 319)] predpisuje najdaljši dovoljeni čas vožnje in minimalna obdobja počitka za voznike v cestnem prometu. Primerno je, da se vožnje za živali podobno regulira. Uredba Sveta (EGS) št. 3821/85 z dne 20. decembra 1985 o tahografu (nadzorni napravi) v cestnem prometu [(UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 7, zvezek 1, str. 227)] predpisuje tahografe (nadzorne naprave), ki jih je treba vgraditi in uporabljati za zagotavljanje učinkovitega nadzora skladnosti s socialno zakonodajo v zvezi s cestnim prometom. Ti podatki morajo biti na voljo in jih je treba preverjati, da bi se izvajale omejitve trajanja poti v skladu z zakonodajo o dobrem počutju živali.“

4 Člen 3 te uredbe, naslovljen „Splošni pogoji za prevoz živali“, določa:

„Nihče ne prevaža živali ali povzroči, da se živali prevažajo tako, da lahko dobijo poškodbe ali neupravičeno trpijo.

Poleg tega se izpolnijo naslednji pogoji:

(a) predhodno se uredi vse potrebno, da je vožnja čim krajša in da se zadovoljijo potrebe živali med vožnjo;

[…]

(f) prevoz do namembnega kraja se opravi čim prej, razmere za dobro počutje živali pa se redno preverjajo in ustrezno ohranjajo;

[…]

(h) živalim se v primernih časovnih razmikih zagotovijo voda, krma in počitek, ki ustrezajo njihovi vrsti in velikosti, kar se tiče kakovosti in količine.“

5 Na podlagi člena 6(3) Uredbe št. 1/2005 prevozniki prevažajo živali po tehničnih pravilih, določenih v Prilogi I k tej uredbi.

6 Ta Priloga v poglavju V vsebuje pravila v zvezi s časovnimi presledki med napajanjem in krmljenjem ter časom vožnje in časom počitka. Točka 1.4 tega poglavja se med drugim nanaša na cestni prevoz goveda, razen telet, za dolge vožnje, ki so v členu 2(m) Uredbe št. 1/2005 opredeljene kot vožnje, ki trajajo več kot 8 ur in se začnejo, ko se s prevoznim sredstvom prva žival v pošiljki premakne. Oddelek 1 tega poglavja določa:

„1.1 Zahteve, določene v tem oddelku, veljajo za prevažanje domačih kopitarjev, razen registriranih kopitarjev, goveda, ovac, koz in prašičev, razen pri zračnem prevozu.

1.2 Čas vožnje ni daljši kot osem ur za živali, ki spadajo med vrste iz točke 1.1.

1.3 Najdaljši čas vožnje iz točke 1.2 se lahko podaljša, če so izpolnjene dodatne zahteve poglavja VI.

1.4 Kadar se uporabljajo cestna vozila, ki izpolnjujejo zahteve iz točke 1.3, so časovni presledki med napajanjem in krmljenjem, časi voženj in časi počitka določeni na naslednji način:
(a) Teleta […]
(b) Prašiči […]
(c) Domači kopitarji […]
(d) Vsem drugim živalim, ki spadajo med vrste iz točke 1.1, je treba po 14 urah vožnje dati vsaj eno uro časa za počitek, kar je dovolj predvsem, da se napojijo in po potrebi nahranijo. Po tem obdobju počitka se lahko prevažajo naslednjih 14 ur.

1.5 Po predpisanem času vožnje je treba živali iztovoriti, nakrmiti in napojiti ter morajo počivati vsaj 24 ur.

[…]

1.8 V korist živali se lahko časi voženj iz točk 1.3, 1.4 in 1.7 (b) podaljšajo za dve uri, pri čemer se upošteva predvsem bližina namembnega kraja.

[…]“

7 Člen 22 Uredbe št. 1/2005, naslovljen „Zamuda pri prevozu“, določa:

„1. Pristojni organ stori vse potrebno, da prepreči ali čim bolj zmanjša kakršno koli zamudo pri prevozu ali trpljenje živali, kadar nepredvidene okoliščine ovirajo uporabo te uredbe. Pristojni organ zagotovi, da se na krajih pretovarjanja, izhodnih točkah in mejnih kontrolnih točkah vzpostavi posebna ureditev, ki daje prednost prevozu živali.

2. Nobena pošiljka živali se ne pridrži med prevozom, razen če je to nujno potrebno zaradi dobrega počutja živali ali javne varnosti. Med koncem natovarjanja in odhodom ne nastajajo neupravičene zamude. Če je med prevozom treba pridržati kakršno koli pošiljko živali za več kot dve uri, pristojni organ zagotovi, da se živali ustrezno oskrbijo in po potrebi tudi nahranijo, napojijo, raztovorijo in namestijo.“

Uredbi (ES) št. 1234/2007 in št. 817/2010

8 Na podlagi člena 168 Uredbe Sveta (ES) št. 1234/2007 z dne 22. oktobra 2007 o vzpostavitvi skupne ureditve kmetijskih trgov in o posebnih določbah za nekatere kmetijske proizvode („Uredba o enotni SUT“) (UL 2007, L 299, str. 1) morata odobritev in izplačilo nadomestila za izvoz živih živali izpolnjevati določbe, ki so v zakonodaji Unije uvedene za dobro počutje živali in zlasti za njihovo zaščito med prevozom.

9 Ta določba se izvaja z Uredbo št. 817/2010.

10 V uvodni izjavi 5 te zadnje uredbe je navedeno, da „ocena fizičnega in zdravstvenega stanja živali zahteva posebno strokovno znanje in izkušnje. Zato naj bi preglede opravil veterinar. Nadalje je treba razjasniti obseg navedenih pregledov in določiti vzorec poročila, da bi bili navedeni pregledi točni in usklajeni.“

11 V uvodni izjavi 7 te uredbe je zlasti jasno navedeno, da „ne glede na primere višje sile, priznane s sodno prakso Sodišča […], kršitev teh določb o dobrem počutju živali nima za posledico zmanjšanja ampak zavrnitev izvoznih nadomestil glede na število živali, za katere zahteve za dobro počutje niso bile upoštevane“.

12 Člen 1 Uredbe št. 817/2010 določa, da se plačilo izvoznih nadomestil izvede, če se med prevozom živega goveda do prvega kraja iztovarjanja v tretji državi končnega namembnega kraja, upoštevajo členi od 3 do 9 Uredbe št. 1/2005 in v njih navedene priloge.

13 Člen 2(2) Uredbe št. 817/2010 določa:

„Uradni veterinar na izstopni točki preveri v skladu z Direktivo Sveta 96/93/ES [z dne 17. decembra 1996 o certificiranju živali in živalskih proizvodov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 3, zvezek 20, str. 197)], za tiste živali, za katere se sprejme izvozna deklaracija, če:

(a) so zahteve, določene v Uredbi (ES) št. 1/2005, skladne od kraja odhoda, kakor je opredeljen v členu 2(r) navedene uredbe, do izstopne točke;

[…]

Uradni veterinar, ki je opravil preglede, pripravi poročilo v skladu z vzorcem, določenim v Prilogi I te uredbe, s katerim potrjuje, da so rezultati opravljenih pregledov v skladu s prvim pododstavkom zadovoljivi ali nezadovoljivi.

[…] Kopija tega poročila se pošlje plačilni agenciji.“

14 Odstavka 3 in 4 tega člena določata, da če navedeni veterinar ugotovi, da so izpolnjene zahteve iz odstavka 2, to potrdi z dokumentom, ki vsebuje dokaz o izstopu iz carinskega območja Evropske unije, razen, če je to potrebno, glede živali, za katere niso bile upoštevane zahteve Uredbe (ES) št. 1/2005.

15 Člena 4 in 5 Uredbe št. 817/2010 določata:

„*Člen 4*

Postopek za plačilo izvoznih nadomestil

[…]

2. Zahtevki za plačilo izvoznih nadomestil […] se morajo […] dopolniti:

(a) z dokumentom iz člena 2(3) te uredbe, ki je ustrezno izpolnjen,

[…]

Člen 5

Neplačilo izvoznih nadomestil

1. Celotni znesek izvoznega nadomestila na žival, izračunan v skladu z drugim pododstavkom, ne bo izplačan za:

[…]

(c) živali, pri katerih pristojni organ glede na dokumente iz člena 4(2) in/ali vse druge elemente, ki so mu na voljo v zvezi s skladnostjo s to uredbo, meni, da členi [od] 3 do 9 Uredbe (ES) št. 1/2005 in v njih navedene priloge niso bile upoštevane.

[…]“

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

16 Družba Masterrind je junija 2011 za izvoz v Maroko prijavila šest glav plemenskega goveda in je na podlagi odločbe glavnega carinskega urada Hamburg-Jonas z dne 13. julija 2011 prejela predplačilo izvoznih nadomestil.

17 Iz predložitvene odločbe izhaja, da je prevoz s tovornim vozilom iz Northeima (Nemčija), kjer so bile živali natovorjene, do pristanišča Sète (Francija), kjer so živali naložili na ladjo za nadaljnji prevoz, potekal takole:

— 16. junij 2011 od 10.30 naprej: natovarjanje;

— isti dan ob približno 11.30: odhod iz mesta natovarjanja;

— isti dan ob 19. uri: postanek v Wasserbilligu (Luksemburg) za enourni počitek za oskrbo živali;

— isti dan ob 22. uri: postanek v Épinalu (Francija) za drugi odmor za oskrbo živali, ki je trajal 10 ur in ki se zahteva v skladu z obveznostmi na področju časa vožnje in časa počitka, ki izhajajo iz Uredbe (ES) št. 561/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. marca 2006 o usklajevanju

določene socialne zakonodaje v zvezi s cestnim prometom in spremembi uredb Sveta (EGS) št. 3821/85 in (ES) št. 2135/98 ter razveljavitvi Uredbe Sveta (EGS) št. 3820/85 (UL 2006, L 102, str. 1);

— 17. junij okoli 8. ure: nadaljevanje vožnje;

— isti dan ob 17. uri: prihod v Sète.

18 Po pregledu, ki ga je v tem kraju izvedel uradni veterinar na izstopni točki, je v poročilo pregleda za vse živali vnesel opombo „ni v skladu z uradnim pregledom na podlagi člena 2 Uredbe št. 817/2010“. Kasneje se je izkazalo, da v skladu s presojo francoskih veterinarskih organov, prevoz goveda brez iztovarjanja, ki v celoti – vključno s časom, predpisanim za počitek voznikov tovornjakov – traja več kot 31 ur, ne ustreza zahtevam, določenim v Uredbi št. 1/2005.

19 Zato je glavni carinski urad v Hamburg-Jonasu z odločbo z dne 5. junija 2012 zahteval vračilo uvoznih nadomestil, ki so že bila izplačana družbi Masterrind, povečanih za 10 %.

20 Potem ko je ta družba zoper to odločbo vložila ugovor, je od Evropske komisije zahtevala, naj poda svoje stališče glede razlage upoštevnih določb poglavja V Priloge I k Uredbi št. 1/2005 v zvezi s časom vožnje in časom počitka. Ta institucija je sporočila, da po njenem mnenju ti predpisi zahtevajo, da lahko najdaljši čas vožnje brez iztovarjanja, ki je dovoljen za govedo, traja največ 29 ur, ki začne teči z natovarjanjem in vključuje čas enournega počitka v tovornjaku, ampak da se v korist živali, zlasti glede na bližino namembnega kraja, ta čas lahko podaljša za dve uri, tako da čas vožnje nikakor ne sme trajati več kot 31 ur.

21 Z odločbo z dne 19. julija 2013 je glavni carinski urad v Hamburg-Jonasu ugovor družbe Masterrind zavrnil z obrazložitvijo, da je bil vezan na presojo uradnega veterinarja na izstopni točki.

22 Družba Masterrind je zoper to odločbo vložila tožbo pri Finanzgericht Hamburg (finančno sodišče v Hamburgu, Nemčija) in trdila, da besedilo „vsaj ena ura časa za počitek“ iz Priloge I, poglavje V, točka 1.4(d), k Uredbi št. 1/2005 pomeni, da lahko čas počitka med dvema deloma prevoza traja več kot eno uro.

23 Predložitveno sodišče meni, da je rešitev spora, o katerem odloča, odvisna, prvič, od tega, ali besedilo„vsaj ena ura časa za počitek“ iz Priloge I, poglavje V, točka 1.4(d), k Uredbi št. 1/2005 dejansko pomeni, da lahko čas počitka med dvema deloma prevoza traja več kot eno uro, in drugič, ali je opombo uradnega veterinarja na izstopni točki, ki je v Franciji, o tem, da prevoz v postopku v glavni stvari ni potekal v skladu s to uredbo, mogoče oziroma je ni mogoče izpodbijati pred nemškim organom, pristojnim za plačilo izvoznih nadomestil v zvezi z živalmi, ki se prevažajo.

24 Glede prve točke predložitveno sodišče najprej meni, da ni pomembno, da prevoz v postopku v glavni stvari ni bil razdeljen na dve obdobji prevozov, kot je navedeno v točki 1.4(d), ampak na tri obdobja, ki so trajala 8 ur in 30 minut, nato 2 uri in nato 9 ur, saj noben od teh delov, niti dva zaporedna dela skupaj, ni trajal več kot 14 ur, kar je najdaljše trajanje, ki ga določa ta določba za vsako obdobje prevoza, ki ga določa.

25 Nadalje to sodišče ob opozarjanju na besedilo točke 15 sodbe z dne 9. oktobra 2008, Interboves (C-277/06, EU:C:2008:548), in na točko 18 sklepnih predlogov generalnega pravobranilca P. Mengozzija v tej zadevi Interboves (C-277/06, EU:C:2008:162) meni, da ta določba zahteva vmesni čas za počitek, ki mora trajati vsaj eno uro, ampak lahko traja tudi več. Meni, da je splošno pravilo iz člena 3, drugi odstavek, točka (a), Uredbe št. 1/2005 – v skladu s katerim se pred prevozom uredi vse potrebno, da je vožnja čim krajša in da se zadovoljijo potrebe živali med vožnjo – glede cestnega prevoza goveda konkretiziral zakonodajalec Unije v pravilu iz Priloge I, poglavje V, točka 1.4(d), k tej uredbi, ki določa, da vmesni čas počitka traja vsaj eno uro, in ne eno uro, kot priporoča Komisija.

26 Predložitveno sodišče glede tega, zakaj ta čas počitka obstaja, meni, da ta ne more biti namenjen izključno napajanju ali hranjenju živali, s tem ko se sklicuje na izraz „predvsem“ ali na enakovredne izraze, ki se uporabljajo v različnih jezikovnih različicah tega pravila v izrazu „vsaj ena ura časa za počitek, kar je dovolj predvsem, da se napojijo in po potrebi nahranijo“. Ta čas počitka bi bilo torej mogoče utemeljiti, kot v tem primeru, s spoštovanjem ureditve na področju časa vožnje in časa počitka, ki velja za voznike, saj so živali istočasno upravičene do oskrbe.

27 Nazadnje, predložitveno sodišče meni, da čas za počitek za dve obdobji prevoza v trajanju največ 14 ur skupno ne sme prekoračiti 14 ur, kar je najdaljše trajanje obdobja prevoza. Taka omejitev, za katero predložitveno sodišče meni, da je jasno nižja kot v Prilogi I, poglavje V, točka 1.5, k Uredbi št. 1/2005 določen čas za počitek 24-ih ur z iztovarjanjem po dveh obdobjih prevozov, s tem da vsak prevoz traja največ 14 ur, bi bila upravičena z dejstvom, da bi imel čas za počitek brez iztovarjanja manjši pozitivni učinek, in s ciljem, da se, kolikor je to mogoče, omeji trajanje prevoza brez iztovarjanja.

28 Glede druge točke, in sicer glede tega, ali je organ, ki je pristojen za plačilo izvoznih nadomestil, vezan na opombo uradnega veterinarja na izstopni točki, da prevoz v postopku v glavni stvari ni potekal v skladu z Uredbo št. 1/2005, predložitveno sodišče meni, da je opomba tega veterinarja v zvezi z njegovo presojo glede upoštevanja te uredbe in njegov žig procesni akt, ki ga je mogoče izpodbijati le hkrati z meritorno odločbo o tem, da je organ, pristojen za plačilo izvoznih nadomestil, zavrnil dodelitev izvoznih nadomestil.

29 V utemeljitev tega mnenja predložitveno sodišče na prvem mestu meni, da dejanje uradnega veterinarja na izhodni točki nima neposrednega regulativnega učinka na izvoznika in na tretje osebe, saj na pravni položaj izvoznika vpliva le odločba pristojnega organa za plačilo izvoznih nadomestil. To dejanje naj bi bilo torej le ena faza v postopku z več fazami, zlasti ob upoštevanju člena 4(2)(a) Uredbe št. 817/2010, ki naj bi opombo uradnega veterinarja na izhodni točki obravnaval kot formalno zahtevo, ki naj bi bila izpolnjena neodvisno od pozitivne ali negativne vsebine te opombe, vsebinsko presojo pa mora opraviti organ, ki je pristojen za plačilo izvoznih nadomestil.

30 Predložitveno sodišče na drugem mestu navaja sodbi z dne 13. marca 2008, Viamex Agrar Handel (C-96/06, EU:C:2008:158), in z dne 25. novembra 2008, Heemskerk in Schaap (C-455/06, EU:C:2008:650), iz katerih naj bi izhajalo, da pozitivna presoja uradnega veterinarja na izstopni točki ni neovrgljiv dokaz glede spoštovanja predpisov, ki urejajo prevoz živali, in zato organ, ki je pristojen za plačilo izvoznih nadomestil, nanjo ni vezan, če obstajajo elementi, ki to presojo zanikajo.

31 Predložitveno sodišče na zadnjem mestu meni, da poročilo o rezultatu opravljenih pregledov, ki ga mora izdelati uradni veterinar na izstopni točki hkrati z opombo na izvoznem dokumentu in ki ga mora nasloviti na ta organ, vsebuje elemente, ki izhajajo iz posebnega strokovnega znanja veterinarja, na katere se sklicuje to sodišče in ki imajo posebno vrednost, pri čemer pa strokovno znanje vendarle ni povezano s pravnim preverjanjem plačilnega organa, ali so izpolnjeni pogoji za pravico do nadomestila glede na ugotovitve tega veterinarja.

32 V teh okoliščinah je Finanzgericht Hamburg (finančno sodišče v Hamburgu) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je treba točko 1.4 poglavja V Priloge I k Uredbi št. 1/2005, v skladu s katero je treba živalim po 14-urni vožnji dati vsaj eno uro časa za počitek, zato da se predvsem napojijo in po potrebi nahranijo, preden se lahko prevažajo naslednjih 14 ur, razlagati tako, da se lahko obdobja prevozov prekinejo […] s počitkom, daljšim od ene ure, ali z več počitki, od katerih eden traja vsaj eno uro?

2. Ali je plačilni organ posamezne države članice vezan na opombo uradnega veterinarja na izstopni točki na podlagi člena 2(3) Uredbe št. 817/2010, kar pomeni, da lahko zakonitost [zavrnitve] izdaje opombe preverja zgolj organ, v okviru katerega deluje mejni veterinar, ali pa pomeni opomba uradnega veterinarja zgolj procesni akt, ki se lahko izpodbija samo s pravnimi sredstvi, ki se lahko vložijo zoper meritorno odločbo plačilnega organa?“

Vprašanji za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

33 Predložitveno sodišče v prvem delu prvega vprašanja sprašuje, ali je treba točko 1.4 poglavja V Priloge I k Uredbi št. 1/2005 razlagati tako, da se v okviru cestnega prevoza živali navedenih vrst, med drugim goveda, dve obdobji 14- urnega prevoza lahko prekineta s počitkom, daljšim od ene ure.

34 Ugotoviti je treba, da odgovor na to vprašanje izrecno izhaja iz besedila te določbe, v skladu s katerim morajo imeti živali zadevnih vrst po 14-urni vožnji „vsaj eno uro“ časa za počitek, kar je dovolj zanje. Iz tega besedila namreč nedvoumno izhaja, da čas vmesnega počitka lahko traja več kot eno uro.

35 Vendar je treba pri prevozu živih živali, kot je generalni pravobranilec navedel v točkah 58, 59 in 62 sklepnih predlogov, tudi v tem pogledu upoštevati splošne zahteve iz člena 3 Uredbe št. 1/2005. Kot je namreč navedeno v uvodni izjavi 11 te uredbe, je treba podrobne določbe za obravnavanje posebnih potreb, ki izvirajo iz različnih načinov prevoza – kot je točka 1.4 poglavja V Priloge I k tej uredbi – razlagati in uporabiti v skladu z načelom, v skladu s katerim se živali ne smejo prevažati tako, da lahko dobijo poškodbe ali neupravičeno trpijo, ki je načelo iz prvega odstavka tega člena 3 in katerega nekatere splošne posledice so navedene v drugem odstavku tega člena. Med slednjimi sta tisti, v skladu s katerima se uredi vse potrebno, da je vožnja čim krajša oziroma da se prevoz opravi čim prej, ki sta navedeni v točkah (a) in (f) tega drugega odstavka.

36 Glede „časa za počitek“ v smislu te točke 1.4(d), ki ga morajo imeti živali predvsem, da se napojijo in po potrebi nahranijo, je namen tega, kot to besedilo določa, omogočiti živalim, ki se prevažajo, da se odpočijejo od napora in neprijetnosti, ki so jim nastale v obdobju predhodnega prevoza, in da tako v dobrem stanju začnejo drugo obdobje prevoza. Tako dolgo kot postanek vozila izpolnjuje to bistveno potrebo po počitku, je ta postanek lahko upravičen, in pri tem ni pomembno, ali podaljšanje postanka izrecno odgovarja tej potrebi ali tudi ostalim potrebam, vezanim na prevoz.

37 Zato trajanje vmesnega počitka ne sme biti nikoli tako, da v konkretnih okoliščinah, v katerih potekata ta počitek in prevoz skupaj, predstavlja nevarnost poškodb ali nepotrebnega trpljenja za živali, ki se prevažajo. Nacionalni organ, ki je pristojen za plačilo izvoznih nadomestil in, če je to potrebno, nacionalna sodišča morajo v zvezi s tem izvesti vse potrebne presoje v vsakem posameznem primeru ob upoštevanju vseh upoštevnih elementov, med drugim primernosti sprejetih organizacijskih ukrepov.

38 Hkrati je treba ugotoviti, da Uredba št. 1/2005 nasprotuje temu, da kombinacija časa vožnje in časa počitka, kot sta določena v točki 1.4 poglavja V Priloge I k tej uredbi, preseže 29 ur, razen če se v korist živali podaljšata za 2 uri v skladu s točko 1.8 tega poglavja, in brez poseganja v uporabo določb člena 22 te uredbe, kadar nepredvidljive okoliščine ovirajo uporabo te uredbe v zvezi z zamudo med prevozom.

39 Kot je namreč generalni pravobranilec navedel v točkah od 51 do 55 sklepnih predlogov, bi bilo to, da se dovoli kombinacija časa vožnje in časa počitka, ki presega 29 ur, prvič, v nasprotju z načelom iz člena 3, prvi odstavek, Uredbe št. 1/2005, ki je naveden v točki 35 te sodbe, in sicer izogibanje nevarnosti poškodb in nepotrebnemu trpljenju živali, ki se prevažajo, ter s posledicami tega načela, ki

so obveznosti, da se prevoz čim bolj skrajša in se opravi čim prej. V zvezi s tem je treba v skladu z besedilom točke 1.5 poglavja V Priloge I k tej uredbi po času vožnje, ki je določen v skladu s točko 1.4 tega poglavja V, živali iztovoriti, nakrmiti in napojiti ter jim omogočiti, da počivajo vsaj 24 ur. Drugič, ta razlaga je potrjena z dejstvom, da točka 1.8 tega poglavja določa, da se čas vožnje, ki je določen v točki 1.4 tega poglavja, v korist živali lahko podaljša za dve uri, pri čemer se upošteva predvsem bližina namembnega kraja.

40 V drugem delu prvega vprašanja predložitveno sodišče v bistvu sprašuje ali je treba točko 1.4(d) poglavja V Priloge I k Uredbi št. 1/2005 razlagati tako, da imata lahko v okviru cestnega prevoza živali zadevnih vrst, med drugim goveda, dve obdobji prevoza, pri čemer vsako traja največ 14 ur in ki ju je treba prekiniti z najmanj enournim počitkom, še več postankov.

41 Neodvisno od dejstva, da bi bilo v praksi prisiljenje zadevnih voznikov vozil za prevoz živali, da se ustavijo le na koncu obdobja prevoza, ki traja največ 14 ur, neizvedljivo, je treba ugotoviti, da je v običajnih okoliščinah del prevoza, v katerem se vozilo umakne iz prometa in se ustavi, objektivno za živali, ki se prevažajo, manj mučno kot del prevoza, ki se – kot izhaja iz opredelitve „počivališča“ v členu 2(t) Uredbe št. 1/2005 in določenih odlomkov mnenja o dobrem počutju živali med prevozom, ki ga je 11. marca 2002 izdelal znanstveni odbor EU za zdravje in dobrobit živali, v katerih so poudarjene negativne posledice premikanja vozil na dobro počutje živali med prevozom – nanaša na „kateri koli kraj postanka med vožnjo, ki ni namembni kraj“.

42 Vendar mora ta postanek oziroma te dodatne postanke upravičiti, prvič, potreba, povezana s prevozom, in drugič, ob upoštevanju točke 1.4(d) Poglavja V Priloge I k Uredbi št. 1/2005 jih je treba dodati delom prevozov za izračun najdaljšega obdobja prevoza štirinajst ur, katerega del so.

43 Zato je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba Prilogo I, poglavje V, točka 1.4(d), k Uredbi št. 1/2005 razlagati tako, da lahko v okviru cestnega prevoza živali zadevnih vrst, med drugim goveda, razen telet, prvič, čas počitka med obdobji prevozov načeloma traja več kot eno uro. Vendar če ta čas presega eno uro, ne sme biti tak, da v konkretnih okoliščinah, v katerih ta počitek in prevoz potekata skupaj, pomeni nevarnost poškodbe ali nepotrebnega trpljenja živali, ki se prevažajo. Poleg tega kombinacija časa vožnje in časa počitka, kot sta določena v točki 1.4(d) tega poglavja, ne sme trajati več kot 29 ur, razen če se podaljšata za 2 uri v korist živali v skladu s točko 1.8 tega poglavja, in brez poseganja v uporabo določb člena 22 te uredbe, kadar nastopijo nepredvidljive okoliščine. Drugič, v obdobjih prevozov, pri čemer vsako traja največ 14 ur, je lahko eden ali več postankov. Te postanke je treba dodati k delom prevozov za izračun celotnega trajanja obdobja prevoza, ki lahko traja največ 14 ur in katerega del so ti postanki.

Drugo vprašanje

44 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba Uredbo št. 817/2010 razlagati tako, da je organ, pristojen za plačilo izvoznih dovoljenj za govedo, vezan na opombo uradnega veterinarja na izstopni točki na dokumentu o izhodu zadevnih živali iz carinskega območja Unije, v skladu s katero za vse živali ali za njihov del ustrezne določbe iz Uredbe št. 1/2005 glede prevoza teh živali niso bile spoštovane.

45 Na prvem mestu je treba navesti, da v skladu s členom 2, od (2) do (4) Uredbe št. 817/2010 uradni veterinar na izstopni točki le preverja, ali so bile spoštovane ustrezne določbe Uredbe št. 1/2005 in za organ, pristojen za plačilo izvoznih nadomestil, izdela poročilo o rezultatih opravljenih pregledov, ti rezultati pa so navedeni tudi v opombi na dokumentu o izhodu iz carinskega območja Unije.

46 V skladu s členom 5(1)(c) Uredbe št. 817/2010 pa mora organ, pristojen za plačilo izvoznih nadomestil, oceniti, ali so bile ustrezne določbe Uredbe št. 1/2005 glede zadevnega prevoza upoštevane, odločba v zvezi s tem pa mora biti sprejeta na podlagi dokumentov iz člena 4(2) Uredbe št. 817/2010 in/ali

katerega koli drugega elementa, s katerim razpolaga glede spoštovanja te zadnje uredbe. Ta člen 4(2) se za del prevoza, ki je bil izveden na območju Unije, nanaša na dokument o izhodu s tega območja, kot ga je izpolnil uradni veterinar na izstopni točki v skladu s členom 2(3) ali (4) te zadnje uredbe. Poleg tega je med ostalimi elementi, ki jih ima na voljo ta organ, poročilo tega uradnega veterinarja iz člena 2(2), drugi pododstavek, te uredbe. To poročilo, ki je izdelano v skladu z vzorcem iz Priloge I k tej uredbi, vsebuje natančne označbe in pripombe, ki – če je to potrebno – organu, ki je pristojen za plačilo izvoznih nadomestil, omogočajo, da se podrobno seznani z razlogi, iz katerih je uradni veterinar na izstopni točki ocenil, da so rezultati pregledov, ki so bili izvedeni za vse živali, ki so se prevažale, ali za del njih, nezadostni in je to presojo, kot je določeno v temu členu 2(4), navedel na dokumentu o izstopu iz carinskega območja Unije.

47 Na drugem mestu je treba opozoriti, da je Sodišče v okviru prej veljavne ureditve glede obratnega položaja, v katerem je opomba uradnega veterinarja na izstopni točki vsebovala njegovo pozitivno presojo v zvezi z upoštevanjem ustreznih določb ureditve na področju prevoza živih živali, odločilo, da taka ugotovitev tega veterinarja ni neovrgljiv dokaz glede tega upoštevanja, tako da ta ugotovitev ne zavezuje organa, pristojnega za plačilo izvoznih dajatev za goveda, če obstajajo objektivni in konkretni elementi, ki dokazujejo nasprotno (glej v tem smislu sodbi z dne 13. marca 2008, Viamex Agrar Handel, C-96/06, EU:C:2008:158, točke 34, 35, 37 in 41 ter z dne 25. novembra 2008, Heemskerk in Schaap, C-455/06, EU:C:2008:650, točki 25 in 30).

48 Ker so upoštevne določbe za ti sodbi v bistvu enake kot sedaj veljavne določbe, je ta sodna praksa še vedno veljavna.

49 Če je mogoče presojo uradnega veterinarja na izstopni točki v delu, v katerem ta meni, da so se živali prevažale v skladu z določbami, ki jih je treba upoštevati za upravičenje do izvoznega nadomestila, ovreči, ni nobenega razloga, da bi bilo drugače, če je presoja obratna.

50 Tako se izkaže, da je v skladu z določbami Uredbe št. 817/2010 odločba v zvezi s spoštovanjem zahtev, od katerih je odvisna pravica do plačila izvoznih nadomestil, predvsem v zvezi z ustreznimi določbami Uredbe št. 1/2005, zajeta s pristojnostmi nacionalnega organa, ki je pristojen za to plačilo, zato so označbe, ki jih je predložil uradni veterinar na izstopni točki, v okviru sodelovanja med njima, ki je določeno z Uredbo št. 817/2010, gotovo dokaz, ampak ga je mogoče ovreči.

51 Ta ugotovitev je še dodatno potrjena, ker se presoja tega veterinarja – kot v postopku v glavni stvari – ne nanaša na oceno fizičnega in zdravstvenega stanja živali, ki v skladu z uvodno izjavo 5 Uredbe št. 817/2010 zahteva posebno strokovno znanje in izkušnje, ki upravičujejo, da preglede izvede veterinar. Domneva upoštevnosti, ki samoumevno spremlja presoje, ki jih izvede strokovna oseba na svojem področju, se namreč ne uporabi, če se te presoje nanašajo na vprašanja, ki niso vezana na to strokovno področje.

52 Zato je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba Uredbo št. 817/2010 razlagati tako, da organ, ki je pristojen za plačilo izvoznih nadomestil za goveda, ni vezan na opombo uradnega veterinarja na izstopni točki na dokumentu o izhodu zadevnih živali iz carinskega območja Unije, v skladu s katero ustrezne določbe Uredbe št. 1/2005 za vse živali ali za del njih v okviru prevoza teh živali niso bile upoštevane.

Stroški

53 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

1. **Prilogo I, poglavje V, točka 1.4(d), k Uredbi Sveta (ES) št. 1/2005 z dne 22. decembra 2004 o zaščiti živali med prevozom in postopki, povezanimi z njim, in o spremembi Direktiv 64/432/EGS in 93/119/ES ter Uredbe (ES) 1255/97 je treba razlagati tako, da lahko v okviru cestnega prevoza živali zadevnih vrst, med drugim goveda, razen telet, prvič, čas počitka med obdobji prevozov načeloma traja več kot eno uro. Vendar če ta čas presega eno uro, ne sme biti tak, da v konkretnih okoliščinah, v katerih ta počitek in prevoz potekata skupaj, pomeni nevarnost poškodbe ali nepotrebnega trpljenja živali, ki se prevažajo. Poleg tega kombinacija časa vožnje in časa počitka, kot sta določena v točki 1.4(d) tega poglavja, ne sme trajati več kot 29 ur, razen če se podaljšata za 2 uri v korist živali v skladu s točko 1.8 tega poglavja, in brez poseganja v uporabo določb člena 22 te uredbe, kadar nastopijo nepredvidljive okoliščine. Drugič, v obdobjih prevozov, pri čemer vsako traja največ 14 ur, je lahko eden ali več postankov. Te postanke je treba dodati k delom prevozov za izračun celotnega trajanja obdobja prevoza, ki lahko traja največ 14 ur in katerega del so ti postanki.**

2. **Uredbo Komisije (EU) št. 817/2010 z dne 16. septembra 2010 o določitvi podrobnih pravilih v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 1234/2007 glede zahtev za odobritev izvoznih nadomestil v zvezi z dobrim počutjem živega goveda med prevozom je treba razlagati tako, da organ, ki je pristojen za plačilo izvoznih nadomestil za goveda, ni vezan na opombo uradnega veterinarja na izstopni točki na dokumentu o izhodu zadevnih živali iz carinskega območja Evropske unije, v skladu s katero ustrezne določbe Uredbe št. 1/2005 za vse živali ali za del njih v okviru prevoza teh živali niso bile upoštevane.**

Podpisi